

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันโลกมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยี ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ก่อให้เกิดผลกระทบในหลายด้าน โดยเฉพาะลักษณะของอาชญากรรม ที่ได้เปลี่ยนแปลงจากรูปแบบอาชญากรรมที่ใช้ความรุนแรงมาเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งได้ส่งผลสร้างความเสียหายให้แก่เศรษฐกิจของประเทศชาติเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะปัญหาของธุรกิจแชร์ลูกโซ่ ถือเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับผู้ใช้เสียหายเป็นจำนวนมาก การล้มของแชร์แม่ชม้อยใน พ.ศ. 2528 ทำให้ประชาชนและรัฐบาลเริ่มตระหนักถึงภัยที่แท้จริงของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทนี้

เมื่อก้าวถึงการเล่นแชร์โดยทั่วไปแล้วหมายถึง การหาผลประโยชน์โดยวิธีการที่เรียกกันว่า ลงแชร์ เล่นแชร์ ประมูลแชร์ เปียแชร์ หรือเรียกอย่างอื่นก็ตามอันมีลักษณะทำนองว่าคนหมู่หนึ่งเข้าร่วมกันจัดเป็นวงหนึ่งออกเงินเป็นรายเดือน รายสัปดาห์ ฯลฯ คนละเท่าๆกันรวมเข้าเป็นเงินกองกลางแล้วผลัดกันชักเงินกองกลางนั้นไปใช้สอย โดยถือลำดับตามที่ใครจะเป็นผู้ประมูลให้ดอกเบียเป็นอัตราสูงสุด

จากลักษณะวิธีการเล่นดังกล่าวนี้ แชร์แม่ชม้อยจึงไม่จัดเป็นการเล่นแชร์ตามความหมายของการเล่นแชร์โดยทั่วไป แต่มีลักษณะของการกู้ยืมเงินหรือรับฝากเงินโดยให้ผลประโยชน์ตอบแทนเป็นอัตราตายตัวเสียมากกว่า โดยผู้เล่นแชร์ชม้อยเป็นเพียงผู้ให้กู้ยืมเงินธรรมดาที่หวังดอกเบียสูงเป็นสิ่งตอบแทน และผู้เล่นแชร์ชม้อยไม่มีการประมูลเงินกองกลางไปใช้เช่นในการเล่นแชร์โดยทั่วไป เพราะอัตราดอกเบียถูกกำหนดโดยนางชม้อย และนางชม้อยนั่นเองที่เป็นผู้นำเงินกองกลางไปใช้ การนำเงินมาลงทุนในแชร์แม่ชม้อย สามารถลงทุนเป็นจำนวนเท่าใดก็ได้ ไม่มีขอบเขตจำกัด เว้นแต่วงเงินขั้นต่ำที่มีการกำหนดเอาไว้ นอกจากนี้ระยะเวลาของการให้กู้หรือถอนเงินทุนคืนก็ได้กำหนดเอาไว้เป็นหลักตายตัว ขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้ลงทุนเป็นหลัก

แชร์ลูกโซ่ไม่จัดเป็นการเล่นแชร์ในความหมายดังกล่าว เนื่องจากมีลักษณะของการ กู้ยืมเงินและหลอกลวงผู้เข้าร่วมกิจการ เพราะรูปแบบที่ปราศจากโครงสร้างพื้นฐานแท้จริงทางการเงินรองรับ และเป็นกิจการการเงินอีกแบบหนึ่งซึ่งนำคำว่าแชร์มาใช้เป็นชื่อของการประกอบกิจการ แต่แท้จริงแล้วกิจการประเภทนี้ไม่ได้มีลักษณะของการเล่นแชร์แต่อย่างใด

ธุรกิจแชร์ลูกโซ่ เป็นกิจการการเงินนอกระบบอีกประเภทหนึ่ง มีลักษณะอำพรางว่า เป็นการระดมทุนทางธุรกิจจากประชาชน โดยผู้ดำเนินการสัญญาว่าจะให้ผลตอบแทนในอัตราที่สูง สำหรับเงินทุนแต่ละราย ซึ่งปกติประชาชนนำมาลงทุนโดยไม่มีสินทรัพย์หรือสัญญาค้ำประกันแต่อย่างใด ผลประโยชน์ที่ผู้ดำเนินการจ่ายให้แก่สมาชิกผู้ลงทุนก็นำมาจากเงินลงทุนของสมาชิกใหม่ มาจ่ายให้สมาชิกเก่านั้นเอง เมื่อไม่สามารถหาสมาชิกใหม่มาลงทุนเพิ่มได้ก็ไม่มีเงินมาจ่ายผลประโยชน์และในที่สุดวงแชร์ก็ต้องล่มไป เพราะไม่ได้เอาเงินของผู้ให้กู้ไปทำธุรกิจใดๆเพื่อให้เกิดผลประโยชน์นอกเงยขึ้น หากได้กระทำการกู้ยืมแบบต่อเนื่องเป็นลูกโซ่คือ ตราบไต่ที่ยังมีผู้ให้กู้อยู่ใหม่ๆเข้ามาอยู่ ธุรกิจนี้ก็ไม่ล่ม จากที่กล่าวมาธุรกิจแชร์ลูกโซ่จึงเป็นเพียงการจัดคิวเงิน ซึ่งมีลักษณะการโยกย้ายเงิน ไม่ได้มีการนำเงินไปลงทุนหรือปล่อยกู้แต่ประการใด เวลามีการจ่ายผลประโยชน์แก่ประชาชนที่นำเงินมาลงทุน ก็ย้อมนำมาจากเงินของเหยื่อที่มาหลงเชื่อรายใหม่มาจ่ายให้นั่นเอง จะเห็นว่าการจัดคิวเงินแบบธุรกิจแชร์ลูกโซ่คือวิธีการฉ้อโกงอย่างหนึ่งในวงการการเงินนั่นเอง

การจัดคิวเงินนั้นสามารถอยู่ได้นานหลายเดือนด้วยเงินต้นที่ระดมมาได้ และยิ่งหากมีผู้นำเงินมาฝากลงทุนเพิ่มมากขึ้นอายุของแชร์ดังกล่าวก็จะยืดออกไปได้อีก วิธีการเช่นนี้เองทำให้ประชาชนหลงเชื่อคิดว่าเป็นธุรกิจที่มีความมั่นคง โดยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของประชาชนทั่วไป ทำให้เกิดความศรัทธาเชื่อมั่น จึงเป็นพื้นฐานให้ประชาชนถูกหลอกได้ง่ายขึ้นและถ้ามีคนจำนวนมากถูกหลอกเข้าร่วมลงทุนเรื่อยๆ แชร์ลูกโซ่ดังกล่าวก็สามารถอยู่ต่อไปได้ แต่เมื่อถึงเวลาหนึ่งที่มีผู้มาร่วมลงทุนน้อยลง การจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนก็จะหยุดชะงักและขาดเงินหมุนเวียนในระบบการจัดคิวเงินดังกล่าว จนในที่สุดก็ต้องล่มไป

การปล่อยให้ธุรกิจแชร์ลูกโซ่นี้ดำเนินต่อไปจะทำให้เงินฝากหรือเงินออมในระบบไหลไปสู่ระบบเกิดผลเสียหายแก่เศรษฐกิจของประเทศ เพราะไม่มีเงินออมที่จะนำไปใช้ในการลง

ทุนที่เป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของประเทศ หรือมีแต่อย่างน้อยก็มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ เช่นเดียวกัน รัฐบาลได้มองเห็นความสำคัญดังกล่าวจึงได้มีการออกกฎหมายมาควบคุมการดำเนิน ธุรกิจแชร์ลูกโซ่ คือ พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 กำหนด เป็นใจความสำคัญว่า ผู้ใดกระทำการด้วยการโฆษณา หรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชน หรือ กระทำการใดๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปในการกู้ยืมเงิน โดยจะจ่ายผลตอบแทนให้สูง กว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายจะพึงจ่ายได้ และได้นำเงินจากผู้ให้กู้ยืมเงิน รายนั้นมาจ่ายหมุนเวียนเป็นผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมรายนั้นหรือรายอื่น หรือโดยบุคคล นั้นรู้อยู่แล้วว่าตนไม่สามารถประกอบกิจการใดๆ โดยชอบด้วยกฎหมายที่จะให้ผลประโยชน์ตอบ แทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายในอัตรานั้นได้ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน และต่อมาได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดฯในพ.ศ.2534 โดยกำหนดให้การหา สมาชิกเป็นการกู้ยืมเงินตามพระราชกำหนดนี้ด้วย

แม้ว่ากฎหมายฉบับนี้จะกำหนดขอบเขตการบังคับใช้ครอบคลุมกิจการกู้ยืมเงินที่เป็น การฉ้อโกงประชาชนไว้กว้างมาก แต่อาชญากรรมรายใหม่ก็ได้พยายามหารูปแบบธุรกิจประเภทใหม่ มาทำในลักษณะธุรกิจแชร์ลูกโซ่ โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่ต่างกันไป เช่น ในรูปแบบการลงทุนในการ ออกหุ้นแชร์ของบริษัท เสม้าฟ้าคราม จำกัด หรือในรูปแบบของธุรกิจจัดสรรวันพักผ่อน หรือ ไทม แชร์ริง ของบริษัท บลิสเซอร์ อินเตอร์กรุ๊ป จำกัด โดยการหลอกลวงผู้เสียหายด้วยการเสนอค่านาย หน้าสำหรับการหาสมาชิกใหม่ให้ในอัตราที่สูง หรือกรณีแชร์นาฬิกา ซึ่งในรูปแบบของแชร์ลูกโซ่ อีกประเภทหนึ่งที่มีกลุ่มเป้าหมายคือเกษตรกร โดยมีวิธีพินิจดารนำพ่อพันธุ์แม่พันธุ์นาฬิกาเข้ามาเพาะ พันธุ์ขายให้กับชาวบ้านและรับซื้อคืนในราคาที่สูง ซึ่งจริงๆแล้วเป็นลักษณะการรับซื้อแล้วนำไป หมุนเวียนขายให้ผู้ซื้อรายอื่นต่อไป หรือกรณีชมรมปฎิวัติเขียว ที่มีลักษณะหลอกลวงเกษตรกรให้ สมัครสมาชิกแล้วให้เป็นตัวแทนจำหน่ายปุ๋ย โดยมีเงื่อนไขว่าถ้าหาสมาชิกเพิ่มได้ก็จะได้รับผล ประโยชน์ตอบแทนเป็นทอดๆ หรือกรณีคอนซูเมอร์ ชอร์ป โดยสร้างรูปแบบของสหกรณ์เกษตร มี การรับสมัครสมาชิกเพื่อให้สมาชิกได้นำสินค้าทางการเกษตรมาฝากขายโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย แต่สมาชิกต้องหาสมาชิกใหม่ให้แก่สหกรณ์ รวมทั้งกรณีการแอบแฝงในธุรกิจประเภทต่างๆ เช่น ธุรกิจการค้าสินค้าเกษตรล่วงหน้า ธุรกิจการเก็งกำไรอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ธุรกิจ การขายตรง นอกจากนี้ยังได้ขยายการทำธุรกิจประเภทนี้ไปยังเครือข่ายอินเทอร์เน็ตอีกด้วย ทำให้ เกิดอุปสรรคมากขึ้นการปราบปรามอาชญากรรมประเภทนี้

จะเห็นว่ารูปแบบของธุรกิจแชร์ลูกโซ่มีพัฒนาการที่ก้าวหน้ามากขึ้นเรื่อยๆ และส่งผลเสียหายต่อเศรษฐกิจของประเทศในวงกว้าง จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาถึงพัฒนาการรูปแบบของธุรกิจแชร์ลูกโซ่กับปัญหาการบังคับใช้กฎหมายอาญา หลักการทางสัณยัติของพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2534 รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคของพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ว่ามีข้อขัดข้องประการใดในการนำมาบังคับใช้กับธุรกิจแชร์ลูกโซ่ในปัจจุบัน เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายและวางมาตรการในการป้องปรามอาชญากรรมดังกล่าว

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงลักษณะและพัฒนาการรูปแบบและวิธีการดำเนินกิจการของธุรกิจแชร์ลูกโซ่ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยและปัญหาการบังคับใช้กฎหมายอาญา
2. เพื่อศึกษาถึงหลักเกณฑ์ทางสารบัญญัติและวิธีสัณยัติของพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2534
3. เพื่อศึกษาถึงแนวปฏิบัติในการรวบรวมพยานหลักฐานและการพิสูจน์ความผิดในคดีกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน
4. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคการบังคับใช้พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2534 กับธุรกิจแชร์ลูกโซ่
5. เพื่อศึกษาหาแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันและปราบปรามธุรกิจแชร์ลูกโซ่ที่มีการพัฒนารูปแบบอย่างต่อเนื่อง

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยในเรื่องนี้จะศึกษาหลักเกณฑ์ทางสารบัญญัติและวิธีสัณยัติของพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2534 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแนวปฏิบัติในการดำเนินคดีการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคการบังคับใช้กฎหมายกับธุรกิจแชร์ลูกโซ่

1.4 สมมติฐานของการวิจัย

ธุรกิจแชร์ลูกโซ่ เป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทหนึ่งที่สร้างความเสียหายและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศในวงกว้าง ปัจจุบันแม้ว่าประเทศไทยจะมีพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2534 เป็นกฎหมายที่ใช้ควบคุมในเรื่องนี้ แต่กฎหมายฉบับดังกล่าวอาจจะไม่สอดคล้องกับรูปแบบของธุรกิจแชร์ลูกโซ่ที่ได้พัฒนาไปตามสภาวะการณ์ และในบางครั้งการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ อาจไปกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ การศึกษาถึงพัฒนาการของธุรกิจแชร์ลูกโซ่ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคของการบังคับใช้พระราชกำหนดฉบับนี้ จะทำให้สามารถกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันและปราบปรามธุรกิจแชร์ลูกโซ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 วิธีการศึกษาวิจัย

การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยค้นคว้าจากเอกสาร อาทิเช่น ตำรา หนังสือ วารสาร ตำบทยกกฎหมาย บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ รวมทั้งข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อประมวลเป็นข้อเสนอแนะต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงลักษณะและพัฒนาการรูปแบบและวิธีการดำเนินกิจการของธุรกิจแชร์ลูกโซ่ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย รวมถึงปัญหาการบังคับใช้กฎหมายอาญา
2. ทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ทางสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติของพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2534
3. ทำให้ทราบถึงแนวปฏิบัติในการรวบรวมพยานหลักฐานและการพิสูจน์ความผิดในคดีกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน
4. ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคการบังคับใช้พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2534 กับธุรกิจแชร์ลูกโซ่
5. สามารถนำข้อสรุปและผลที่ได้รับจากการศึกษาครั้งนี้ไปใช้เป็นข้อพิจารณาหรือเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันและปราบปรามธุรกิจแชร์ลูกโซ่